

Petycja

[REDACTED]

ul. [REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

tel. [REDACTED]

e-Doręczenia: [REDACTED]

**List otwarty do Prezydenta RP, Marszałka Sejmu RP, Marszałka Senatu
RP, Prezesa Rady Ministrów oraz Wiceprezesów Rady Ministrów
w sprawie finansowania nauki, w tym zwłaszcza Narodowego Centrum Nauki,
jako filaru rozwoju i bezpieczeństwa Polski**

Szanowny Panie Prezydencie,
Szanowni Państwo Marszałkowie Sejmu i Senatu,
Szanowny Panie Premierze,
Szanowni Panowie Wicepremierzy,

zwracamy się do Państwa, najważniejszych przedstawicieli władz Rzeczypospolitej Polskiej, w sprawie polskiej racji stanu.

„Rozwój nauki i technologii to nie tylko kwestia postępu, ale polska racja stanu w XXI wieku. Bez inwestycji w badania nie będziemy w stanie zapewnić bezpieczeństwa, dobrobytu i suwerenności naszego narodu” – powiedział Pan Prezydent 29 sierpnia br. Pan Premier wyraził podobne wartości 29 listopada ubiegłego roku: „Przyszłość naszego świata i wartości, na których nasz świat jest zbudowany [...] będzie zależała od tego czy będziemy w stanie utrzymać Europę, w tym Polskę, na najwyższym poziomie, jeśli chodzi o kreatywność, innowacyjność, naukę, wiedzę”. A następnie dodał: "w tym wielkim wyścigu, też wyścigu o bezpieczeństwo Polski i bezpieczeństwo Europy, wasze [naukowców] wysiłki, wasze prace, wasze myślenie będzie miało absolutnie kluczowe znaczenie". Pan Minister Finansów wyliczył, że „każda złotówka zainwestowana w badania i innowacje generuje od 4 do 7 zł zwrotu w gospodarce”, a w lutym bieżącego roku wraz z Panem Premierem przedstawił inwestycje w naukę jako pierwszy filar strategii „**Rok Przełomu**”.

Niestety, te ważne słowa najważniejszych przedstawicieli polskich władz, prezentujące naukę jako klucz do przyszłości naszego państwa, stoją w zaskakującej sprzeczności z bieżącymi działaniami rządu. Przedstawiony projekt ustawy budżetowej na rok 2026, który przewiduje ok 1% PKB na szkolnictwo wyższe i badania **zmniejsza w wartościach realnych nakłady na naukę do najniższych w XXI wieku, w relacji do PKB.**

Wśród wielu niepokojących elementów tego projektu chcielibyśmy zwrócić szczególną uwagę na **zamrożenie dotacji dla Narodowego Centrum Nauki (NCN) na poziomie roku 2025.** Oznacza to pogłębienie kryzysu badań podstawowych w Polsce, który zagraża fundamentom naszego państwa: jego bezpieczeństwu, rozwojowi oraz przyszłości młodych pokoleń.

NCN jest filarem jakości i niezależności badań naukowych prowadzonych w Polsce – w transparentny i rzetelny sposób rozdziela środki na prowadzenie badań naukowych. Minister Finansów podkreślał w lutym b.r.: „NCN stało się jednym z najlepiej ocenianych ośrodków wsparcia badań. Tak zwane ‘**pokolenie NCN**’ – młodych, dynamicznych, wyróżniających się naukowców – to dowód, że konsekwentne inwestowanie w naukę przynosi efekty”. Dzięki NCN finansowane są najbardziej prężne zespoły naukowe, studenci i doktoranci zdobywają unikalne umiejętności badawcze, a polskie instytuty i uczelnie uczestniczą w międzynarodowych projektach na najwyższym poziomie. Rządowa „Strategia Rozwoju Polski 2026–2035” przewiduje utrzymywanie współczynnika sukcesu w grantach NCN na **poziomie 25%.** Jest to słuszne założenie, gdyż według doświadczenia agencji grantowych na świecie jest to najbardziej efektywny poziom finansowania składanych wniosków. Poniżej tej wartości proces ewaluacji pochłania proporcjonalnie zbyt dużo zasobów oraz staje się

mniej miarodajny. Tymczasem uchwała Rady NCN z dnia 21 września 2025 r. podała do wiadomości, że aby utrzymać współczynnik sukcesu w grantach NCN **powyżej 10%**, nakłady na Centrum powinny wzrosnąć w 2026 roku o około 400 mln zł. Planowane zamrożenie finansowania NCN (przy dramatycznie niskim współczynniku sukcesu już teraz) oznacza, że świetne projekty naukowe, które mogłyby wzmocnić społeczeństwo, przemysł czy medycynę, nigdy nie zostaną zrealizowane w Polsce.

Rażąca sprzeczność między deklaracjami rządzących dotyczącymi NCN (25% współczynnik sukcesu według „Strategii Rozwoju Polski 2026-2035”, lutowe wypowiedzi Ministra Finansów) a projektem budżetu na naukę na przyszły rok (którego skutkiem będzie współczynnik jednocyfrowy) musi zostać zaadresowana.

Zamrożenie finansowania NCN na obecnym poziomie już ma nieodwracalne konsekwencje, które będą się tylko pogłębiać: utratę młodych talentów, osłabienie szkolnictwa wyższego i szkół doktorskich, rozwiązywanie nowatorskich zespołów badawczych, spadek pozycji Polski w europejskiej i światowej nauce oraz ograniczenie zarówno rozwoju, jak i wykorzystania potencjału państwa w obszarze zdrowia, obronności, energetyki, nowych technologii czy rozwiązań edukacyjnych i społecznych. Mówiąc obrazowo: NCN to tlen polskiej nauki, a jego aktualny poziom jest krytycznie niski.

Mając pełną świadomość sytuacji za naszą wschodnią granicą, przypominamy, że bezpieczeństwo kraju nie opiera się wyłącznie na liczbie żołnierzy i czołgów, ale na rozwijaniu własnych nowoczesnych technologii. To one mogą zapewnić przewagę na współczesnym polu walki oraz suwerenność Rzeczypospolitej. Źródłem potencjału obronnego w XXI wieku są inwestycje w badania podstawowe. Kraje będące od dekad zagrożone konfliktem zbrojnym, takie jak Korea Południowa, pokazują dobitnie, jak wysoki poziom nakładów na naukę przekłada się na bezpieczeństwo, innowacyjność i skuteczną obronę państwa. Kraje te wydają ponad 5% PKB na badania i rozwój, co pozwoliło im zbudować potęgę technologiczną i najbardziej zaawansowane programy obronne. Równocześnie bezpieczeństwo to nie tylko broń i technologie. Równie istotne dla niego są obszary nauki, które pomagają zrozumieć złożoność współczesnych kryzysów i zagrożeń, przeciwdziałać dezinformacji, wzmacniać odporność i spójność społeczną oraz podejmować decyzje w warunkach niepewności. Stabilne, odważne i długofalowe wsparcie nauki niezależnie od podziałów partyjnych jest niezbędne, by Polska mogła mądrze i skutecznie reagować na zagrożenia oraz planować i kształtować swoją przyszłość.

Dlatego stanowczo żądamy rewizji projektu budżetu na rok 2026 w celu zwiększenia nakładów na badania naukowe w Polsce, w tym szczególnie podwyższenia dotacji dla Narodowego Centrum Nauki o minimum 400 mln zł oraz zagwarantowania corocznego wzrostu finansowania NCN w powiązaniu z PKB.

Przytaczając słowa Pana Prezydenta RP: „Nauka to polska racja stanu, bo to od niej zależy, czy nasze dzieci będą żyły w kraju, który kreuje przyszłość, czy tylko podąża za innymi”. Apelujemy, by przychylił się Państwo do naszego głosu, dając Polsce szansę stabilnego rozwoju opartego o wiedzę i możliwości kreowania własnej przyszłości.

Z wyrazami szacunku,

Obywatele, naukowcy i nauczyciele akademicki odpowiedzialni za przyszłość młodych pokoleń.

